

kronika

GRAŻYNA HOŁUBOWICZ-KLIZA, STANISŁAW KRASOWICZ,
WIESŁAW OLESZEK¹

JUBILEUSZ 150 LAT NAUK ROLNICZYCH W PUŁAWACH

W Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytucie Badawczym odbyły się uroczystości związane ze 150-leciem nauk rolniczych w Puławach. Patronat Honorowy nad tym wydarzeniem objęli Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dr Marek Sawicki oraz Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego prof. dr hab. Barbara Kudrycka.

Uroczystości rozpoczęła Sesja Jubileuszowa, w której, obok parlamentarzystów, przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, władz administracyjnych i samorządowych, uczestniczyli dyrektorzy i pracownicy instytutów badawczych podległych MRiRW, rektorzy wyższych uczelni, członkowie PAN, przedstawiciele jednostek pracujących na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich, członkowie Rady Naukowej oraz czynni i emerytowani pracownicy instytutów z Puław, Warszawy, Poznania i Wrocławia. Oczywiście najliczniejszą grupę stanowili pracownicy IUNG.

Mottem jubileuszu były słowa poety „Aby widzieć drogę przyszłą, trzeba wiedzieć skąd się przyszło” oraz maksyma, że „Historia jest nauczycielką życia”.

Gości przywitał dyrektor IUNG-PIB prof. dr hab. Wiesław Oleszek. W referacie okolicznościowym przedstawiono rys historyczny Instytutu. Zaakcentowano, że mówiąc o historii Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych, nie można zapominać o działalności Instytutu Agronomicznego w Marymoncie, do którego tradycji nawiązuje SGGW w Warszawie. W okresie 150 lat nauk rolniczych w Puławach należy wyodrębnić również kilka etapów rozwoju. Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę tych etapów.

¹ Autorzy są pracownikami Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach (e-mail: kliza@iung.pulawy.pl; sk@iung.pulawy.pl; wo@iung.pulawy.pl).

INSTYTUT AGRONOMICZNY W MARYMONCIE (1816–1862)

Instytut Agronomiczny w Marymoncie utworzono w 1816 roku, a jego inicjatorami byli Stanisław Staszic i Stanisław Potocki. Pierwszym dyrektorem został Jerzy Beniamin Flatt. Początkowo w Instytucie kształcono ekonomów i zarządców dóbr.

Od 1822 roku, po reorganizacji Instytutu, prowadzono w nim dwa poziomy kształcenia: wyższy – dla przyszłych ekonomów, zarządców dóbr i synów właścicieli ziemskich, oraz elementarny – dla przyszłych kwalifikowanych robotników, owczarzy i gorzelanych.

W 1824 roku zniesiono w Instytucie klasę niższą, a przyłączono nowo otwartą Szkołę Weterynarii, w której uczono leczenia i kucia koni.

W wyniku upadku powstania listopadowego władze rosyjskie zamknęły wszystkie szkoły wyższe i zawodowe w Królestwie Polskim, w tym także Instytut Agronomiczny, który został przywrócony do życia dopiero w 1836 roku.

W 1840 roku uczelnię ponownie zreorganizowano poprzez dodanie Wydziału Leśnego. Od tej pory Instytut przyjmował kandydatów wyłącznie po ukończeniu przynajmniej sześciu klas gimnazjum. Dyrektorem Instytutu w latach 1836–1853 był Michał Oczapowski (1788–1853), który jest powszechnie uznawany za prekursora rozwoju nowoczesnego rolnictwa na ziemiach polskich, a także za jednego z najwybitniejszych przedstawicieli polskiej nauki rolniczej XIX wieku.

Od 1857 roku na studia do Instytutu Agronomicznego przyjmowano wyłącznie absolwentów gimnazjów i wyższych szkół realnych. W latach 1841–1861 istniał w nim Oddział Rolny oraz Leśny, a kształciła się młodzież ze sfer urzędniczych, środowisk szlacheckich oraz inteligencji miejskiej.

Do tradycji tego Instytutu nawiązuje, oprócz Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Ośrodek Nauk Rolniczych w Puławach. Zadecydowały o tym decyzje ówczesnych władz oświatowych Królestwa Polskiego.

W 1861 roku w wyniku reorganizacji szkolnictwa Instytut w Marymoncie ostatecznie zamknięto. Zadecydowano, że jego zasoby i wyposażenie będą przeniesione do nowo utworzonego Instytutu Politechnicznego i Rolniczo-Leśnego w Puławach, zwanego wówczas Nową Aleksandrią.

INSTYTUT POLITECHNICZNY I ROLNICZO-LEŚNY (1862–1869)

W 1862 roku w wyniku reformy szkolnictwa w Królestwie Polskim przeprowadzonej przez Aleksandra Wielopolskiego do Puław przeniesiono z Marymontu Instytut Agronomiczny i tu, w pałacu, dawnej rezydencji książąt Czartoryskich, utworzono uczelnię Instytut Politechniczny i Rolniczo-Leśny.

Na oddziały politechniczne (Inżynierii Cywilnej, Mechaniczny i Górniczo-Chemiczny) przyjęto łącznie 188 osób. Oddział Rolniczy liczył 105 słuchaczy, w tym 34 przybyłych z Marymontu. Spośród 50 zapisanych na Oddział Leśny

naukę rozpoczętą w Marymoncie kontynuowało 15 studentów. Dane te wskazują, że istniała bezpośrednia ciągłość między uczelnią utworzoną w 1816 roku w Marymoncie a Instytutem w Puławach.

Oddziały Rolniczy i Leśny zostały wyposażone w przywiezione z Marymontu laboratoria i pracownie: chemiczną, mineralogiczną, zoologiczną, botaniczną i leśną, oraz bogatą bibliotekę. Uczelnia otrzymała obiekty rolnicze: Kępe (Mokradki), Końskowolę i Pożóg. Pracę w Instytucie w Puławach podjęli profesorowie z Marymontu, m.in. Antoni Zieliński, Władysław Dudrewicz, Karol Martin, Teofil Cichocki i Otton Kubicki.

Na studia przyjmowano osoby posiadające świadectwo dojrzałości. Miały one trwać 3 lata na kierunkach politechnicznych oraz 2 lata na kierunkach rolniczym i leśnym, i być uzupełnione jednoroczną praktyką.

W 1863 roku, z chwilą wybuchu powstania styczniowego, młodzież akademicka na wielkim wiecu zorganizowanym przed Świątynią Sybilli w nocy z 22 na 23 stycznia zaprzysięgła sobie „braterstwo i walkę z caratem na śmierć i życie”, a następnie wymaszerowała pod dowództwem Karola Świdzińskiego do partii Leona Frankowskiego w Kazimierzu. Zajęcia na uczelni zostały zawieszane.

Mimo to w Instytucie prowadzono nadal różnorodne prace badawcze, m.in. uruchomiono usługową pracownię chemiczną, analizującą jakość ziemio-
płodów, gleb, nawozów, a także wód (w tym wód mineralnych z Nałęczowa i Buska). Pracownia ta jest traktowana jako pierwsza stacja chemiczno-rolnicza na ziemiach polskich.

Dyrektorami Instytutu Politechnicznego i Rolniczo-Leśnego byli Dominik Okniński (1862–1863) i Antoni Zieliński (1863–1869).

INSTYTUT GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO I LEŚNICTWA (1869–1893)

Po upadku powstania styczniowego władze carskie zaczęły sukcesywną rusyfikację Królestwa Polskiego. W Puławach Aleksander II ustawą z 8 czerwca 1869 roku powołał Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa. Była to uczelnia bez praw akademickich, z rosyjskim językiem wykładowym, do której dostęp mieli kandydaci z całego Imperium Rosyjskiego.

W początkowym okresie powołańczej działalności Instytutu dominował żywioł polski. Wykładowcy w przeważającej części byli Polakami, ale dyrektorem został Rosjanin Iwan Tiutczew.

W 1870 roku wśród 17 pracowników dydaktycznych 15 było Polakami (w tym wszyscy profesorowie). W 1880 roku wśród 20 pracowników dydaktycznych było 12 Polaków, a w 1892 roku wśród 18-osobowego personelu dydaktycznego było ich tylko dwóch. Podobnie działo się w gronie studentów, gdzie w początkowym okresie dominowali słuchacze wyznania rzymskokatolickiego (Polacy). W 1878 roku stanowili oni około 80% ogólnej liczby studentów. W 1892 roku słuchacze wyznania rzymskokatolickiego stanowili już tylko 41%. Reszta to prawosławni i studenci innych wyznań. Proces nauczania w Instytucie

stał na dość wysokim poziomie. Od początku korzystano z zaplecza dydaktycznego (gospodarstw, laboratoriów, pracowni, biblioteki) pozostałego po Instytucie Politechnicznym i Rolniczo-Leśnym. Zaplecze to stale rozbudowywano (np. utworzono klinikę weterynaryjną). Ponadto w 1871 roku założono wzorcowe obserwatorium meteorologiczne, które nieprzerwanie pracuje do dnia dzisiejszego.

Nauka w Instytucie Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa trwała 3 lata i kończyła się uzyskaniem absolutorium. Dyplom, z prawem używania tytułu „agronoma” bądź „leśnika”, otrzymywano dopiero po odbyciu rocznej kontrolowanej praktyki, przedłożeniu pracy dyplomowej i złożeniu egzaminu teoretyczno-praktycznego. Absolwenci Instytutu otrzymywali pracę przeważnie w dobrach prywatnych.

W 1890 roku rozpoczęto prace mające na celu zreformowanie studiów w Instytucie w Puławach. Zadanie to zrealizował znakomity przyrodnik, geolog i gleboznawca światowej sławy – Wasyl Dokuczajew.

Dyrektorami Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa byli wówczas: Iwan Tiutczew (1869–1876), Wasilij Dobrowolski (1876–1882), Aliksiej Bażanow (1882–1883) i Paweł Ejmont (1883–1892).

INSTYTUT GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO I LEŚNICTWA (1869–1914)

Zreformowany Instytut rozpoczął pracę naukową i dydaktyczną w 1893 roku. Odtąd studia trwały cztery lata, a w okresie wakacyjnym po każdym roku studiów obowiązywała 6-tygodniowa praktyka.

Instytut, zgodnie z ustawą z 24 czerwca 1894 roku, stał się uczelnią w pełni akademicką. Dyplom nadawał absolwentom „prawa stanu wyższego”. Absolwenci stawali się „osobistymi obywatelami honorowymi”.

Na dwóch oddziałach: Rolniczym i Leśnym, istniały 22 katedry, którymi kierowało 11 profesorów i 11 adiunktów. Uczelnia posiadała dobrze wyposażone laboratorium chemiczne i fizyczne oraz 20 zakładów (m. in. gleboznawstwa, mineralogii, botaniki, zoologii, geodezji, ogólnej uprawy roli i roślin, zootechniki, weterynarii, hodowli lasu). Biblioteka Instytutu liczyła 75 tysięcy tomów. Oprócz posiadanych uprzednio gospodarstw rolniczych Instytut w 1895 roku uzyskał leśnictwo Ruda.

W 1893 roku powstała w Puławach pierwsza w świecie samodzielna Katedra Gleboznawstwa. Przedmioty: chemia, fizyka, geologia, botanika, zoologia, gleboznawstwo, geodezja, budownictwo, ekonomia i prawoznawstwo, były wspólne dla obu oddziałów.

Na Oddziale Rolniczym prowadzono wykłady z ogólnej i szczegółowej uprawy roślin, zootechniki, weterynarii, technologii rolniczej, maszynoznawstwa, ogrodnictwa i łąkarstwa. Na Oddziale Leśnictwa prowadzono wykłady z sadzenia i użytkowania lasu, urządzeń leśnych, dendrologii i łowiectwa.

W Instytucie Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Puławach kształcili się studenci z całego Imperium Rosyjskiego. W pierwszych latach XX wieku było

ich około 200, a przed pierwszą wojną światową liczba ta wzrosła do 525. Polacy stanowili jedynie 12–15% ogółu studentów.

W 1914 roku, po wybuchu pierwszej wojny światowej, uczelnia została przeniesiona do Charkowa (Ukraina). W Puławach majątek Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa przejęli Polacy, a jego zabezpieczenie powierzyli kustoszowi.

Dyrektorami Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa byli w tym okresie: Wasilij Dokuczajew (1892–1895), Aleksiej Potylicyn (1895–1899), Włodimir Bielajew (1901–1902), Piotr Budrin (1902–1905), Aleksandr Skworcow (1905–1907), Anton Sanockij (1907–1914).

INSTYTUT NAUKOWY GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO (1917–1921)

Od jesieni 1915 roku trwały dyskusje nad dalszym losem placówki puławskiej. Zwyciężyła idea powołania w Puławach rolniczego instytutu badawczego pod nazwą: Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego. Jego zadaniem miało być rozwiązywanie aktualnych zagadnień rolniczych poprzez zastosowanie zdobyczy nauki w warunkach i na potrzeby polskiego rolnictwa, ogrodnictwa i leśnictwa.

Projekt organizacji Instytutu, według sugestii Ignacego Kosińskiego i innych członków Centralnego Towarzystwa Rolniczego w Warszawie, opracował Stefan Surzycki.

Rozporządzenie powołujące 26 maja 1917 roku w Puławach Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego podpisał Gubernator Lubelski, generał Stanisław Szeptycki. Zatwierdzenie schematu organizacyjnego i statutu INGW nastąpiło 26 września 1917 roku. Instytut posiadał 5 wydziałów, obejmujących łącznie 19 działów.

Wydział Produkcji Rolniczej składał się z działów: Rolnictwa, Hodowli Roślin i Mechaniki Rolniczej. Wydział Produkcji Zwierzęcej posiadał działy: Morfologiczny, Biologiczno-Hodowlany (Genetyczny), Użytkowania i Żywienia Zwierząt (Fizjologiczny) oraz Higieny i Lecznictwa (Weterynaryjny). W skład Wydziału Leśnego wchodziły działy: Hodowli Lasu, Odnowienia Lasu, Pomiaru Drzewostanów oraz Użytkowania Lasu (wydział ten nie został uruchomiony). Wydział Ogrodniczy składał się z działów: Ogrodniczego, Genetyczno-Hodowlanego oraz Użytkowania Produktów Ogrodniczych. W skład Wydziału Ogólnego wchodziły działy: Gleboznawczy, Melioracyjny, Meteorologiczny, Ochrony Roślin i Ekonomiczny.

Opiekę nad placówką sprawowało Kuratorium. W Instytucie funkcjonowała Rada Naukowa, a sprawy administracyjno-gospodarcze powierzono Zarządowi Instytutu.

W 1917 roku Instytut przejął folwarki: Końskowola, Mokradki z Górną Niwą Puławską, Sadłowice, Michałówka oraz gospodarstwo leśne Ruda.

Dyrektorem Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego został profesor Leon Marchlewski, a prezesem Kuratorium – profesor Stefan Surzycki.

PAŃSTWOWY INSTYTUT NAUKOWY GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO (1921–1934)

W 1921 roku, po zwycięskiej wojnie z nawałą bolszewicką, przyszedł czas na porządkowanie struktur organizacyjnych. Instytut ustawą z 28 października 1921 roku otrzymał nowy statut i nazwę: Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego. Statut tak określał rolę Instytutu: „Instytut ma za zadanie prowadzenie badań naukowych nad rozwojem gospodarstwa wiejskiego i gałęzi produkcji z nim związanych oraz pracę nad przystosowaniem zdobyczy naukowych do warunków przyrodzonych i ekonomicznych Państwa Polskiego”.

Władze Instytutu stanowiły: Rada Naukowa, dyrektor lub jego zastępca oraz kierownicy wydziałów, działów i poddziałów, którzy byli urzędnikami państwowymi. Instytut podlegał Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Ministerstwa oparty na uchwale Rady Naukowej Instytutu, powoływał dyrektora Instytutu, kierowników wydziałów, działów i poddziałów. Kuratorium działające przy Instytucie było organem doradczym i opiniodawczym. W jego skład wchodził delegaci wyższych szkół rolniczych, centralnych organizacji rolniczych, Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, a także dyrektor i delegaci PINGW. Podział Instytutu na wydziały, działy i poddziały nie uległ istotnym zmianom. Sukcesem było powołanie w 1926 roku Wydziału Ekonomiki Rolnej, z siedzibą w Warszawie. Do klucza majątków włączono Pulki oraz Borowinę, w której w 1926 roku uruchomiono stację zootechniczną. Rok później, 15 lipca 1927 roku, włączono do Instytutu: Państwowy Instytut Naukowo-Badawczy w Bydgoszczy, Stację Botaniczno-Rolniczą we Lwowie, Krajowy Zakład Sadowniczy w Zaleszczykach i Morskie Laboratorium Rybackie na Helu.

W organizacji PINGW istniały, oprócz wydziałów, samodzielne działy – 22 jednostki organizacyjne. W Puławach funkcjonowały wydziały: Gleboznawczy, Rolniczy, Hodowli Roślin, Ogrodniczy, Ochrony Roślin, Hodowli Zwierząt, Żywności (i Użytkowania) Zwierząt, Serologiczny, oraz działy: Hodowli i Genetyki Zbóż, Roślin Pastewnych, Morfologii Doświadczalnej, a także zakłady: Hodowli Krzewów i Drzew Owocowych, Wikliny oraz Pszczelnictwa. W Bydgoszczy istniały wydziały: Chemii Rolnej, Chorób Roślin i Zoohigieny, oraz działy: Melioracyjny, Mleczarski, Ekonomiki i Organizacji Rybactwa oraz Pracownia Rybacka. W Warszawie istniał zorganizowany przez prof. Franciszka Bujaka Wydział Ekonomiki Drobnych Gospodarstw Wiejskich, we Lwowie – Stacja (Doświadczalna) Botaniczno-Rolnicza i Dział Uprawy Łąk i Pastwisk Wydziału Rolniczego, a na Helu działało Morskie Laboratorium Rybackie. Zakład Ogrodniczy w Zaleszczykach podlegał PINGW do 1932 roku.

Dyrektorami Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w tym okresie byli: Emil Godlewski (1921), Feliks Jaroszyński (1922–1925), Józef Sypniewski (1925), Tadeusz Mieczysławski (1926–1928), Stefan Kopeć (1928–1930) i Tadeusz Mieczysławski (1931–1934).

PAŃSTWOWY INSTYTUT NAUKOWY GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO (1934–1950)

Reorganizację PINGW, przeprowadzoną w latach 1934–1936, zatwierdziła uchwała Rady Ministrów z 15 maja 1937 roku nadająca Instytutowi nowy statut, znacznie różniący się od pierwowzorów. Zadaniem Instytutu było: naukowe rozwiązywanie zagadnień, mających szczególne znaczenie dla akcji państwowej w zakresie rolnictwa; prowadzenie prac mających znaczenie dla potrzeb rolnictwa polskiego; udzielanie pomocy w dziedzinie naukowo-badawczej władzom samorządowym, społecznym organizacjom rolniczym, zakładom naukowym i doświadczalnym oraz osobom pracującym naukowo; prowadzenie prac i badań naukowych w zakresie gospodarstwa wiejskiego w celu wszechstronnego rozwoju wiedzy i nauki rolniczej.

Instytut podlegał Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych, z którym musiał uzgadniać 3-letnie programy prac i składać coroczne sprawozdania. Dyrektor Instytutu był powoływany przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych na 3 lata. Funkcje Rady Naukowej nie zmieniły się, natomiast Kuratorium przestało istnieć. Nowością były Rady Wydziałowe. Kierowników wydziałów i działów mianował Minister na podstawie opinii Rady Naukowej.

Wyodrębniono siedem wydziałów: Gleboznawczy (z 3 działami – Gleb Mineralnych, Gleb Łąkowych i Błotnych, Hydrologii Gleb), Rolniczy (z 6 działami – Roślin Pastewnych i Przemysłowych, Roślin Zbożowych, Uprawy Łąk i Pastwisk, Chemii Roślinnej, Mikrobiologii Rolnej, Uprawy i Nawożenia, oraz Zakładem Praktycznej Hodowli Roślin), Ogrodniczy (z 2 działami – Warzywnym i Sadowniczym, oraz Zakładem Hodowli Drzew, Krzewów i Wierzby Koszykarskiej), Chorób i Szkodników Roślin (z 3 działami – Chorób Roślin, Szkodników Roślin, Ochrony Roślin), Produkcji Zwierzęcej (z 5 działami – Biochemicznym, Biologii Hodowlanej, Żywienia Zwierząt, Hodowli Zwierząt i Rybackim), Weterynaryjny (z 4 działami – Badawczo-Naukowym, Produkcji, Pasożytniczym i Rozpoznawczym), Ekonomiki Rolnej Drobnych Gospodarstw Wiejskich w Warszawie.

Do 1939 roku znacznie wzrosła liczba pracowników naukowych Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego. Polepszyło się także wyposażenie pracowni i przybył majątek Osiny.

Okres okupacji Instytut przetrwał pod nazwą Landwirtschaftliche Forschungsanstalt des Generalgouvernements in Puławy. Struktura organizacyjna Zakładu Badawczego nawiązywała do istniejącej przed 1939 roku. Kierownicze stanowiska w Instytucie były obsadzone przez Niemców, ale działalność naukową prowadzili w większości Polacy. W Puławach znalazło pracę i schronienie wielu pracowników nauki z zamkniętych uczelni rolniczych. W tym okresie powstało szereg osiągnięć, których nie ujawniono Niemcom, a pracownicy Instytutu (Zakładu) wspierali ruch oporu lub bezpośrednio w nim uczestniczyli. W lipcu 1944 roku w związku ze zbliżającym się frontem Instytut został ewakuowany częściowo do Skierniewic. Ogromną ilość cennej aparatury, sprzętu i książek wywieziono do Niemiec.

Po zakończeniu wojny, w latach 1945–1950, nastąpił okres dynamicznego rozwoju Instytutu. Powstały oddziały w Bydgoszczy, Poznaniu, Gorzowie Wielkopolskim, Wrocławiu, Krakowie i Warszawie oraz nowe stacje i zakłady doświadczalne. Wznowiono działalność doświadczalnictwa terenowego. W 1945 roku Wydział Weterynarii został przekształcony w Państwowy Instytut Weterynarii.

Dyrektorami PINGW w tym czasie byli: Stanisław Minkiewicz (1934–1935), Henryk Malarski (1935–1936) i Lucjan Kaznowski (1937–1950).

INSTYTUT UPRAWY, NAWOŻENIA I GLEBOZNAWSTWA (1950–2012)

W 1950 roku Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego został rozwiązany, na podstawie jego struktury organizacyjnej powołano 10 samodzielnych instytutów resortowych: Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Puławach, później w Warszawie (Radzikowie), Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Instytut Melioracji i Użytków Zielonych – Falenty, Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu (z ekspozyturą w Puławach), Instytut Sadownictwa w Skierniewicach, Instytut Zootechniki w Krakowie, Instytut Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie, Instytut Ekonomiki Rolnej w Warszawie, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie, Centralną Bibliotekę Rolniczą w Warszawie, z Oddziałem w Puławach.

W latach 1950–2012 wyłonione z PINGW instytuty resortowe funkcjonowały samodzielnie. Ten relatywnie długi okres obfitował w wydarzenia i zmiany. Jest on opisywany przez każdy z instytutów oddzielnie z okazji różnych jubileuszy. W tym czasie kształtowała się współpraca między instytutami i pozostawał szacunek dla wspólnych tradycji historycznych. Każdy z instytutów legitymuje się wieloma osiągnięciami o istotnym znaczeniu dla nauki, rolnictwa i całej gospodarki narodowej.

UROCZYŚTOŚCI JUBILEUSZOWE

Uczestniczący w uroczystościach jubileuszowych Podsekretarz Stanu w MRiRW Tadeusz Nalewajk wysoko ocenił działalność instytutów badawczych i ich wkład w rozwój oraz unowocześnienie polskiego rolnictwa. Przekazał dyrektorowi IUNG-PIB – inicjatorowi uroczystości jubileuszowych, adres okolicznościowy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dr. Marka Sawickiego, skierowany do uczestników uroczystości jubileuszowych. W liście dr Marek Sawicki napisał m.in.: „...Obecny poziom i konkurencyjność polskiego rolnictwa oraz jego miejsce w świecie, które są odzwierciedleniem uwarunkowań produkcyjnych i organizacyjno-ekonomicznych, ukształtowały się w wyniku długotrwałego procesu historycznego, przy wydatnym wsparciu nauki.

Istotnym wydarzeniem w ramach tego procesu było utworzenie w 1862 roku, po likwidacji Instytutu Agronomicznego w Marymoncie, ośrodka nauk rolniczych w Puławach, zwanego wówczas Nową Aleksandrią.

Na rozwój tego ośrodka, jego działalność dydaktyczną, badawczą, upowszechnieniową i wdrożeniową wywarły wpływ wydarzenia dziejowe, a także przemiany ustrojowe, jakie miały miejsce w Polsce w XX wieku.

Ważnym etapem rozwoju Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych było utworzenie w roku 1917 Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego, następnie przekształconego w Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego (PINGW).

Spadkobiercami tradycji tego Instytutu są współcześnie istniejące instytuty badawcze, stanowiące zaplecze naukowe Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Szacunek dla dokonań poprzedników jest wyzwaniem do ciągłego doskonalenia działań nauki wspierających rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich. Misję tę realizują skutecznie resortowe instytuty badawcze, z których ponad połowa ma status państwowego instytutu badawczego. Jednym z wyznaczników tej misji jest udział Polski w strukturach Unii Europejskiej oraz nowe wyzwania wynikające z realizacji Wspólnej Polityki Rolnej.

Z okazji doniosłego Jubileuszu 150-lecia nauk rolniczych w Puławach wyrażam uznanie dla działalności wszystkich instytutów badawczych nadzorowanych przez podległy mi resort.

Dyrektorom i wszystkim Pracownikom instytutów badawczych oraz Centralnej Biblioteki Rolniczej życzę dalszych osiągnięć i satysfakcji z realizowanej misji służenia społeczeństwu poprzez wspieranie rozwoju wsi i rolnictwa.

Serdecznie pozdrawiam wszystkich uczestników uroczystości jubileuszowych i towarzyszących im spotkań naukowych. Życzę Państwu pomyślnej realizacji zamierzeń zawodowych i osobistych”.

Odczytano również list Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego prof. dr hab. Barbary Kudryckiej, w którym, obok gratulacji, znalazły się też wyrazy uznania dla dokonań naukowych instytutów badawczych i ich wkładu w rozwój współpracy naukowej z zagranicą. Uczestniczący w sesji goście złożyli organizatorom sesji historycznej gratulacje i wyrazy uznania za podjęcie inicjatywy upamiętniającej tradycje Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych. W swoim wystąpieniu Rektor Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie prof. dr hab. Marian Wesołowski podkreślił, że pracownicy puławskiego ośrodka odegrali istotną rolę w tworzeniu szkolnictwa wyższego w Lublinie, wspierając organizację i działalność Wydziałów Rolniczego i Weterynaryjnego, po 1944 roku funkcjonujących w ramach UMCS. Podobną rolę odegrali pracownicy PINGW, wspierając rozwój nauk rolniczych w uczelni wrocławskiej.

Dyrektorzy instytutów badawczych wywodzących się z PINGW w Puławach w swoich prezentacjach okolicznościowych pod wspólnym tytułem „Instytuty resortowe spadkobiercami tradycji Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych” przedstawili aktualne kierunki działalności instytutów, wskazując na liczne związki obecnie prowadzonych badań z tradycjami z przeszłości, często dość odległej.

Wystąpienia okolicznościowe w tej części sesji zaprezentowali:

- prof. dr hab. Wiesław Oleszek, Dyrektor Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach,

- prof. dr hab. Edward Arseniuk, Dyrektor Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB w Radzikowie,
- prof. dr hab. Danuta Sosnowska, Dyrektor Instytutu Ochrony Roślin – PIB w Poznaniu,
- dr Krzysztof Niemczuk, Dyrektor Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – PIB w Puławach,
- prof. dr hab. Jędrzej Krupiński, Dyrektor Instytutu Zootechniki – PIB w Baliach,
- prof. dr hab. Franciszek Adamicki, Dyrektor Instytutu Ogrodnictwa w Skiernewicach,
- prof. dr hab. Andrzej Kowalski, Dyrektor Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w Warszawie,
- prof. dr hab. Edmund Kaca, Dyrektor Instytutu Technologiczno-Przyrodniczego w Falentach.

Podczas uroczystości jubileuszowych w referacie okolicznościowym postawiono pytanie: Czy mamy prawo nawiązywać do 150 lat tradycji Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych? Z wypowiedzi uczestników uroczystości wynikało, że odpowiedź na to pytanie może być tylko pozytywna. Przemawiają za nią następujące argumenty:

1. Wszystkie instytuty funkcjonujące w Puławach lub wywodzące się z PINGW odegrały i odgrywają znaczącą rolę we wspieraniu rolnictwa w szerokim tego terminu rozumieniu.
2. Placówki te systematycznie współpracują ze sobą, chociaż czasem także rywalizują.
3. Część instytutów już uzyskała status PIB, kilka innych o taki status się ubiega.
4. Wszystkie instytuty:
 - a) aktywnie uczestniczą we współpracy międzynarodowej i krajowej w zakresie nauk rolniczych (przyrodniczych),
 - b) w swoich specjalnościach legitymują się szeregiem osiągnięć, stale pomnażanych,
 - c) podejmują nowe wyzwania i problemy, dążą do podejmowania badań kompleksowych, interdyscyplinarnych,
 - d) stale współpracują z uczelniami, w tym również z SGGW w Warszawie,
 - e) muszą przezwyciężać wiele barier i trudności.

Po Sesji na dziedzińcu IUNG-PIB odbyło się spotkanie koleżeńskie byłych i obecnych pracowników instytutów, ich rodzin oraz zaproszonych gości pod nazwą „Wieczór pod gwiazdami”.

Natomiast 21 czerwca odbyły się warsztaty naukowe „Patogeny roślinne problemem rolnictwa i przetwórstwa”, składające się z dwóch sesji: „Główne patogeny roślin i metody ich identyfikacji” oraz „Grzyby patogeniczne źródłem mykotoksyn”.

Następny dzień, 22 czerwca, był kolejnym dniem warsztatów naukowych zatytułowanych „Rozpraszanie zanieczyszczeń z rolnictwa do środowiska”, skła-

dających się z dwóch sesji: „Emisja substancji biogennych ze źródeł rolniczych” oraz „Pestycydy i inne zanieczyszczenia w środowisku rolniczym”. Warsztaty połączone były z sesjami posterowymi. Ogółem wzięło w nich udział około 500 osób. Byli to pracownicy instytutów badawczych, instytutów PAN, przedstawiciele Okręgowych Stacji Chemiczno-Rolniczych, wyższych uczelni rolniczych i przyrodniczych, centrów doradztwa rolniczego i rolniczych zakładów doświadczalnych.

Nie ulega wątpliwości, że Jubileusz 150-lecia nauk rolniczych w Puławach i towarzyszące mu spotkania naukowe były przedsięwzięciami potrzebnymi. Wskazały one, między innymi, że Polska weszła do UE z bogatym dorobkiem w zakresie nauk rolniczych. Historię Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych warto i należy popularyzować, gdyż jest ona częścią naszej tożsamości.

Spotkanie jubileuszowe było też formą promocji dokonań instytutów badawczych MRiRW i okazją do pokazania ich służebnej roli wobec wsi i rolnictwa, a także całej gospodarki Polski.